

רשות ההגבלים העסקיים

הודעה על מתן פטור מאישור בית הדין להסדר כובל

תעשיות אלקטרוכימיות (פרוטארום) בע"מ

מבוא

1. ביום 21.7.96 הגיעה לרשות ההגבלים העסקיים בקשה לפטור מאישור בית הדין להסדר כובל, כאמור בסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988, (להלן: "חוק ההגבלים").
2. הצד להסדר המבקש את הפטור הינה חברת תעשיות אלקטרוכימיות (פרוטארום) בע"מ (להלן: תא"פ או המבקשת); הצד השני להסדר הינה חברת פרוטארום תעשיות (1995) בע"מ (להלן: פרוטארום תעשיות).
3. ההסדר נשוא הפניה הינו הסכם בכתב, שענינו התחייבות המבקשת לספק לפרוטארום תעשיות חומר גלם מסוג KOH - תמיסת מימת אשלגן - הדרוש לה לייצור תוצרתה; זאת בכפוף ליכולת היצור של המבקשת, ובתנאי שהמבקשת תוכל לספק כמות זו ללא פגיעה בלקוחותיה האחרים.
4. לאחר שבקשת הפטור נבדקה, מסקנתי היא כי ההסכם האמור אינו מגביל באופן משמעותי את התחרות בענף, וזאת בשים לב למצב העובדתי הקיים עובר להסכם ולנסיבותיו של המקרה דנן. אשר על כן מצאתי כי יש ליתן למבקשת פטור מאישור ההסכם בבית הדין להגבלים עסקיים, כאמור בסעיף 14 לחוק ההגבלים.

רקע עובדתי

5. KOH -תמיסת מימת אשלגן- משמש כחומר גלם בייצור מוצרים רבים, בהם פוטסיום קרבונט¹, דשנים, מלחי אשלג² וחמרי גלם לייצור חומרים כימיים מיוחדים נוספים.

¹ המשמש לייבוש פירות, לייצור זכוכית, לתעשיות הפטרוכימיות ולייצור מזון ותרופות.

² המשמשים בתעשיית הגבינות והמשקאות.

6. המבקשת, תעשיות אלקטרוכימיות (פרוטארום) בע"מ, הינה חברה לייצור כימיקלים לשימושים שונים; בין יתר מוצריה מייצרת החברה גם KOH. לאחרונה עברה החברה שינוי מבני בדרך של פיצול אפקי, אשר כתוצאה ממנו הפכה חברת-הבת פרוטארום לחברה-אחות למבקשת.³ קודם לפיצול עסקה המבקשת הן בייצור KOH, חומר הגלם, והן בייצור התוצר פוטסיום קרבונט, אשר יוצר ע"י חברת-הבת פרוטארום. בעקבות הפיצול הועבר, בין היתר, המפעל לייצור פוטסיום קרבונט לידי החברה-האחות, פרוטארום.

באופן זה, מיוצר כיום חומר הגלם KOH ע"י המבקשת, החברה-האחות האחת, ואילו התוצר מיוצר ע"י החברה האחות השניה. ההתקשרות לאספקת חומר הגלם מן החברה האחת לחברה השניה הינה נשוא בקשה זו.

7. שוק ה-KOH הינו שוק מצומצם מעט המאופיין בגמישות רבה ובשינויים גדולים, הן בכמות הביקוש והן בכמות ה-KOH המיוצרת ע"י המבקשת.⁴ מאפיין נוסף של שוק ה-KOH הוא מספר מועט, יחסית, של צרכנים ומנהגם לייבא עצמאית את הכמות לה הם נזקקים בכל שלב ושלב.

ממאפיינים אלה נגזר גם אופי פעולתה של המבקשת. כ-50% מתוצרתה של המבקשת משמשים לייצור פוטסיום קרבונט ע"י פרוטארום (אז כחברת בת וכן היום כחברה-אחות), כ-20% מהתוצרת מיוצאת לחו"ל, ורק כ-30% משמשים צרכנים אחרים בארץ.

8. העולה ממסכת עובדתית זו, כפי שהוצגה בפנינו ע"י המבקשת ואשר תוארה לעיל, הוא שמסגרת הפעילות היצרנית כפי שהיתה בעבר נשמרת גם כיום, אלא שכיום מסגרת זו מוגדרת בצורה שונה. כיום, בדיוק כמו בעבר, מיוצר חומר הגלם במפעל אחד ונמכר למפעל האחר לשם ייצור התוצר הסופי. ההבדל הוא, שבעוד שבעבר הועבר חומר הגלם מחברת-האם לחברת-הבת ההתקשרות לא נפלה בגדר הסדר כובל ולפיכך פטורה היתה מאישור ביה"ד⁵, כיום המעבר הוא בין חברה-אחות לחברה-אחות בהתקשרות אשר על פני הדברים עשויה ליפול בגדר הסדר כובל.

הטעמים למתן הפטור

9. ההסכם בין המבקשת לבין פרוטארום כולל התחייבות המבקשת לספק לפרוטארום את חומר הגלם KOH, למשך תקופה מוגדרת ובמחיר קבוע. הסכם ממין זה נופל לכאורה בגדר הסדר

³ בהליך הפיצול הועברו מניות חברת פרוטארום, מקרקעין ונכסים לבעלות החברה ה'חדשה'. עם העברה זו הקצתה החברה ה'חדשה' מניות לבעלי המניות של תא"פ, כך שכל בעל מניות בתא"פ מחזיק במניות החברה החדשה בשיעור זהה לאחזקותיו בתא"פ. הקצאת המניות אשר נופלת בגדר מיזוג כהגדרתו בחוק ההגבלים העסקיים, קיבלה את אישור הממונה על ההגבלים העסקיים ביום 20.5.1996.

⁴ תא"פ נהנית מגמישות רבה בהליך ייצור ה-KOH, יש ביכולתה לייצר במקומו, כל אימת שהביקוש יורד, סודה קאוסטית - מוצר בעל שוק עולמי גדול.

⁵ חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988, סעיף 3(5).

כובל כהגדרתו בסעיף 2(ב) לחוק ההגבלים העסקיים ומצריך לפיכך את אישור בית הדין להגבלים עסקיים.⁶ עם זאת, רשאי הממונה על ההגבלים העסקיים לפטור צד להסדר כובל מן הצורך באישור ביה"ד אם ראה שההסדר מגביל באופן לא משמעותי את התחרות בעסקים, כאמור בסעיף 14 לחוק ההגבלים.

מבדיקתי את ההסדר דנן עולה כי אין הוא מגביל את התחרות באופן משמעותי:

10. התקשרות המבקשת עם פרוטארום לא תפגע בלקוחותיה האחרים או העתידיים, שכן ההסכם קובע מפורשות כי "תא"פ תספק את המוצר, על פי הזמנת החברה, בכפוף ליכולת היצור של תא"פ ובכפוף לכך שלא יפגעו ללקוחותיה האחרים של תא"פ...".⁷ בדרך זו, מסויגת התחייבות המבקשת לאספקת חומר הגלם וכבילתו את הצדדים מצומצמת. עובדה זו, בנוסף על גמישותה הרבה של תא"פ בייצור KOH, כפי שהוצגה בפנינו ע"י המבקשת, מניחה את הדעת כי לא יהיה בהסכם כדי לפגוע בתחרות בשוק ה-KOH.

11. ההסכם קובע את המחיר שתשלם פרוטארום עבור חומר הגלם - סעיף 7 להסכם, אולם אין בכך כדי לפגוע בצורה משמעותית בתחרות, שכן התחייבות זו מוגדרת ומוגבלת בזמן. המחיר עליו הסכימו הצדדים יהיה תקף לשנת 1996, ובתום השנה יוסכם על מחיר עדכני לשנה הבאה. תקפו של ההסכם כולו, ובכלל זה גם הסעיפים בדבר המחיר המוסכם, הוא לשנה אחת בלבד; ההסכם מתחדש, אמנם, מאליה עם סיומה של השנה, אולם גם אז יהא תקפו של ההסכם המתחדש לתקופה נוספת של 12 חדשים בלבד.⁸

סוף דבר

13. בנסיבות אלה, בהן ההסכם בין המבקשת לפרוטארום הינו לתקופה מוגדרת וקצרה, וההתחייבות לאספקת המוצר מותנית בהמשך פעילות תחרותית של המבקשת, נמצא כי ההסכם מגביל באופן לא משמעותי את התחרות בשוק ה-KOH. לפיכך ראוי להיענות לבקשת תא"פ ולפטור את הצדדים להסכם מן הצורך בקבלת אישור ביה"ד להסדר.

14. החלטתי זו נתונה לערר בפני בית הדין להגבלים עסקיים על ידי ארגון צרכנים, איגוד עסקי או כל הרואה עצמו נפגע מההסדר עליו ניתן הפטור.

⁶ בהעדר טיעון מקיף בדבר תחולתו האפשרית של סעיף 3(5) לחוק ההגבלים גם על תבנית עסקית מן הסוג המתואר, לא ראיתי מקום להכנס בעובי הקורה.

⁷ סעיף 6 להסכם.

⁸ סעיף 10 להסכם.

15. כמו כן, תבחן החלטה זו על ידי במקרה של שינוי נסיבות מהותי, או במידה שיוצג בפני מידע אשר לא הובא לידיעתי ואשר יש בו כדי להשליך על הבקשה המאושרת בזאת.
16. נוכח הפוטנציאל ארוך הטווח של ההסכם לא ראיתי מקום להגבילו בזמן.

ניתן היום,

ג'–חשון–תשנ"ז

16–אוקטובר–96

ד"ר יורם טורבוביץ

הממונה על ההגבלים העסקיים